

Хората на изкуството в България в една променяща се култура

Хората на изкуството в България от различните поколения имат особен произход. В хода на историята тяхната работа и среда често е била формирана и повлиявана по драстичен начин. Графиката в широкия смисъл на думата също се оказва, че тук работи като чувствителен сеизмограф. Тази форма на изкуството има важна роля в общественно-историческите промени и фокусиране на вниманието върху интересите на индивида в обществото. Независимо, че тези елементи могат да се открият в работата на всички хора на изкуството, които използват графични техники, избраната визуална форма е въпрос на личен избор на всеки творец. Този проект иска да покаже до каква степен промените в обществото имат влияние върху две нива: развитието на формата и развитието на графичните техники.

Исторически погледнато фактът, че тази година стават 30 години откакто падна Берлинската стена, се оказва важен момент да отдадем почит на тези промени. Какво се е променило? По какъв начин графиците са продължили да се развиват?

От 50 години на миналия век различни биеналета и триеналета (в градове като Варна, Краков и Любляна) стават изключително важни за хората на изкуството в България, където в миналото властва комунизма. За тях това се оказва шанс и често единствения шанс да се запознаят с работата на други творци. Ако например работата ти е включена в каталог, би трябвало да получиш екземпляр. По този начин се запознаваш с работата на другите, които не могат да се видят в собствената земя и общество.

Преди падането на стената работната среда на хората на изкуството със сигурност беше стабилна. На изкуството се е гледало като на важно средство и като такова е било стимулирано. Това може да се види във възможностите, които хората на изкуството имат като са били член на "Съюза на хората на изкуството" в България: редовни изложби в много градски музеи, евтин достъп до работно пространство и други. Цените, които можеш да получиш за творбите си, били прилични и човек на изкуството можел да живее прилично от работата си. С падането на Берлинската стена през 1989 това се променя завинаги. Коментарът на български изкуствовед за преди и сега е достатъчно ясен: "Защото по времето на комунизма идеологията и социалистическият реализъм бяха тези, които те караха да правиш нещо. След промените пазарът е този в крайна сметка. След този прелом се отваря възможност за появата на частни галерии и никак немаловажно за появата на частни колекционери. Свободата на избор, която се дава на новите поколения млади творци, изисква време за да се напаснат. Условията на работа стават не толкова сигурни и стабилни, не е лесно за хората на изкуството да живеят и работят, няма сигурност. Новото, по-силно влияние на модерното западно изкуство е прието, но силната връзка със собствената свещена традиция остава.

Визуалния език

Както творците в Холандия са осъзнати или неосъзнати повлияни от холандските майстори като Рембранд, така и българските творци не са подминати от влиянието на многобройните икони, които може да се видят навсякъде в манастирите и църквите в България. Може да се видят следи и от други елементи на византийската култура.

Представителят на модерната българска графика Михаил Петков е красноречив пример. Като цяло той е повлиян от събитията около Кремиковския манастир (в близост до София). Този дърен манастир, споменат за пръв път през 15 век, изиграва важна роля в българската история и все още неизбежната борба за свобода. В хода на историята комплексът на манастира се въздига от пепелта отново и отново. До 50 години на миналия век това е било манастир за монахини. За съжаление става след това гарнизон за войници. Сградата и иконите са претърпели извънредно много от този факт. Част от постройката е горяла, много фрески са рисувани наново, а ценните икони са

използвани за мишена. Петков откликва на тези тъмни времена с проекта си "In Sacris " (2004). "In Sacris " (сред свещените неща) ни дава възможност да видим, че свещената сила на иконите не може да бъде заличена с унищожаване и повреждане на материала. Съдържанието на иконата се оказва по-силно от формата: посланието отеква с оскверняването на свободата, която българския народ трябва отново и отново да изтърпява.

Графиката винаги е стояла на челно място като вид изкуство в България, отчасти поради гореспоменатите обстоятелства. Българските графици знаели също как умно да се възползват от обстоятелствата като дават на абстрактните си творби избраните с точност имена като например "Factory " или пък " Construction Work" и други подобни. От тези "ограничения" произтича една специална тема в българското графика. В българската графика в днешно време могат да се открият множество теми. В изложбата сме избрали да представим на публиката две важни тенденции - човешката история и абстрактната природа. Посредством тези изображения ще представим творците със специфичните им творби като вид изкуство. Във връзка с това също ще влючим тези творби в изложбата и по този начин ще отдадем чест на изключителната история на българската графика с традициите на адаптация и промяна.

В изложбата е направена селекция от творби на следните автори:

Михаил Петков

Димо Колибаров

Васил Колев

Снежина Бисерова

Александра Димитрова

Валентин Леков

Кънчо Кънев

Специални графични техники породени от нуждата

Поради липсата на литографски плочи при обучението по графични техники в академията е възникнала специална техника. Този метод е развит до голяма степен от твореца и преподавател в академията Снежина Бисерова. Тази "суха литография" е наречена силиграфия, тъй като се използва силикон. Подтиквана от тази практика, Бисерова слага за известно време началото на дълготраен международен проект за използването на дигитални техники в съвременната графика и му придава форма чрез организирането на изложби и обмяна на творци между различни държави.

Изложби и майсторски клас графични техники

Grafein иска в рамките на Графика 2019 с удоволствие да насочи вниманието на холандската публика към работата на малка, но представителна част от български автори, които по изключителен начин реагират на гореспоменатите промени. По този начин може да се представи забележителното качество на творбите в контекста на изключителното развитие на българското графично изкуство.

Чрез организирането на майсторски клас по специални графични техники от академията за талантиви графици в Холандия искаме да допринесем към обмяната на опит и знания в областта на силиграфията и използването на дигитални техники в графиката и изкуствоведската практика.